

พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรม การเกษตรไทย

พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมเกษตรไทย เป็นอาคารไม้ชั้นครึ่ง มีพื้นที่ใช้สอยประมาณ ๑๙๗ ตารางเมตร หลังคาทรงจั่ว ๔ ด้าน ปังบประมาณที่ได้มา พ.ศ. ๒๔๙๐ ใช้งบประมาณการก่อสร้าง ๑๕๗,๐๐๐ บาท

จุดเริ่มต้น : สร้างเป็นบ้านพักหัวหน้าสถานศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลจากกองอาคารและสถานที่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ระบุว่าสร้างประมาณ ปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ต่อมาได้พบกับคุณเมธี ณ เชียงใหม่ บุตรสาวศาสตราจารย์ ดร.พนม สนิทานนท์ ระบุว่าเธอเข้ามาอยู่ที่บ้านพักในแม่โจ้ ตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ (ปี พ.ศ.๒๔๘๘) หลังน้องชายของท่าน ๑ ปี โดยน้องชายของท่านที่ชื่อป้อม เกิดในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ที่สถานีทดลองกสิกรรม จึงอนุมานได้ว่าบ้านพักหัวหน้าสถานศึกษาหลังนี้น่าจะสร้างในปี พ.ศ. ๒๔๘๘

ศาสตราจารย์ ดร.พนม สนิทานนท์ เข้ามารับตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๖ จนกระทั่งแม่โจ้ เป็นสถานศึกษาการเกษตร ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ โดยพักอยู่ที่บ้านพักในสถานีทดลองกสิกรรม ก่อนจะย้ายเข้ามาพักที่บ้านพักหัวหน้าสถานศึกษาของสถานศึกษาการเกษตรแม่โจ้และสืบต่อเนื่องถึงการเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒-๒๔๙๕ ศาสตราจารย์ พนม จึงได้ย้ายไปรับตำแหน่งอาจารย์ประจำกรมศึกษาธิการและ IDM. Chachoengsao Educational Pilot Project (UNESCO)

อาจารย์ไสว ชูติวัตร เข้าพักหลังนี้สืบต่อในฐานะอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ จวบจนปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ศาสตราจารย์ ดร. วิภาต บุญศรี วังซ้าย เข้ามารับตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ สืบต่อจากอาจารย์ไสว ชูติวัตร จนกระทั่งท่านได้รับตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ และอธิการบดีท่านแรกของสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรและสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ตามลำดับ ปีสุดท้ายคือ พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็นระยะเวลา ๓๐ ปีของศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย ที่บ้านหลังนี้ ส่วนอธิการบดีหลังจากศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย มีบางท่านจะอยู่ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ บางท่านก็มีบ้านส่วนตัวอยู่ภายนอกไม่ไกลจากสถาบันฯ จึงไม่ย้ายเข้ามาพักในบ้านพักหลังนี้

มีสิ่งหนึ่งที่น่าบันทึกเป็นประวัติศาสตร์ คือสถานที่แห่งนี้นอกจากจะเป็นที่พำนักของหัวหน้าสถานศึกษาแล้ว ยังเคยเป็นสถานที่ถวายการต้อนรับ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๑๐ เป็นต้นมาอีกทั้งที่เสด็จส่วนพระองค์จำนวนหลายวาระโอกาส พระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙, พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว, สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี, สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุทธนารีนาถ เสด็จที่บ้านพักหลังนี้ด้วยในวโรกาสต่าง ๆ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ตรัสกับอาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย ว่า “บ้านหลังนี้ดีนะ อยากให้เก็บรักษาไว้ อย่ารื้อทิ้งนะ”

พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย (ต่อ) /

ภายหลัง ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย อธิการบดีท่านแรก เกษียณอายุราชการ ในปี พ.ศ.๒๕๒๖ อธิการบดีท่านต่อมาไม่ได้เข้าพักอาศัย เนื่องจากมีบ้านพักอยู่แล้ว บ้านหลังนี้ จึงว่างเปล่า ไร้คนอาศัย จวบจนปี พ.ศ.๒๕๔๒ สมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ โดยดร.บุญเลื่อน บุญเรือง นายกสมาคมฯ ร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีอาจารย์สรานู เพิ่มพูล เป็นอธิการบดี ประชุม ร่วมกันเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๒ โดยศิษย์เก่าแม่โจ้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยแม่โจ้และ คณะกรรมการการสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้ เห็นชอบที่จะบูรณะบ้านพักซึ่งเดิมเป็นที่พำนักของ ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษาแม่โจ้ ให้เป็นพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย

แนวคิดในการออกแบบพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย ในครั้งนั้น มีจุดประสงค์เพื่อให้ โครงการนี้มีเอกลักษณ์ที่เด่นชัด ผู้ออกแบบได้นำประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และความเป็นอยู่ของศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรมาเป็น แนวทางในการออกแบบ เริ่มจากตัวอาคารบ้านพัก ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของโครงการ มีการ ปรับปรุงเพื่อให้เป็น อาคารพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย โดยมีพิธีเปิดเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยมี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ อดีตรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน บริเวณรอบอาคารจัดให้สะท้อนถึงอดีตผู้บริหารมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งเคยพำนักอยู่ โดยมี ลานโล่งและสวนหย่อมซึ่งมีประติมากรรมรูปปั้น รูปเหมือนครึ่งตัว ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย อยู่หน้าอาคาร มีทางเดินจากถนนเข้าสู่อาคาร และต่อเชื่อมจุดอื่นๆ มีทางเดิน เชื่อมต่อไปสู่ศาลาท่าน้ำเพื่อเสริมบรรยากาศริมสระบัว ส่วนพื้นที่บริเวณรอบสระน้ำด้านทิศ เหนือได้แสดงอาคารเรือนล้านนา ซึ่งเป็นบ้านพักอาจารย์สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรพร้อมจัด แสดงวิถีชีวิตของชาวชนบทไทย และหล่อข้าวหรือยุ้งข้าว และครัวชาวชนบทภาคเหนือ

พื้นที่บริเวณทิศใต้ของอาคาร เป็นสนามหญ้าขนาดใหญ่ มีทางเดินหลักปูด้วยบล็อก คอนกรีต เส้นทางเดิน ๓ จุด เพื่อเข้าชมส่วนต่าง ๆ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง แสดงอุปกรณ์ การเกษตร ได้แก่ รถไถแทรกเตอร์ คันแรกและเครื่องนวดข้าวและถั่วเหลืองของวิทยาลัย เกษตรกรรมเชียงใหม่ มีอาคารเรือนพักแม่โจ้ จำลอง พ.ศ. ๒๔๘๐ และทางเดินที่ปูด้วยคอนกรีต บล็อกจะนำไปสู่อาคารหลักพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย เป็นจุดสุดท้าย

อนึ่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นต้นมา ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ปัจจุบันคือ กองส่งเสริมศิลป วัฒนธรรม สำนักงานมหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับมอบหมายจากมหาวิทยาลัยฯ ให้เข้าดูแล พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย สืบต่อจากสมาคมศิษย์เก่าแม่โจ้

นิทรรศการในอาคารหลัก

ส่วนที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ กับมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ส่วนที่ ๒ เรื่องราวของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ และทำเนียบอาจารย์ใหญ่, ผู้อำนวยการและ อธิการบดี

ส่วนที่ ๓ ห้องแสดงสิ่งของส่วนตัวของพระช่วงเกษตรศิลปการ และศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย

ขณะนี้พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย เป็นฐานเรียนรู้แห่งหนึ่งของมหาวิทยาลัย แม่โจ้ เกี่ยวกับอัตลักษณ์วิถีเกษตร วิถีแม่โจ้ สามารถศึกษาดูงาน นอกจากนี้พื้นที่สนามหญ้า กลางแจ้งเป็นพื้นที่รองรับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งงาน event การละเล่นและบันเทิง ตลอดจนสามารถใช้จัดงานพบปะสังสรรค์ของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก

รวบรวม/เรียบเรียงข้อมูล:

อนุสรณ์ วิจารณ์ปรีชา นักวิชาการศึกษา กองส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมการเกษตรไทย